

Flyktingers forståelser og prioriteter i møte med Introduksjonsprogrammet

Norsk-konferansen 2025

Guri Bordal Steien

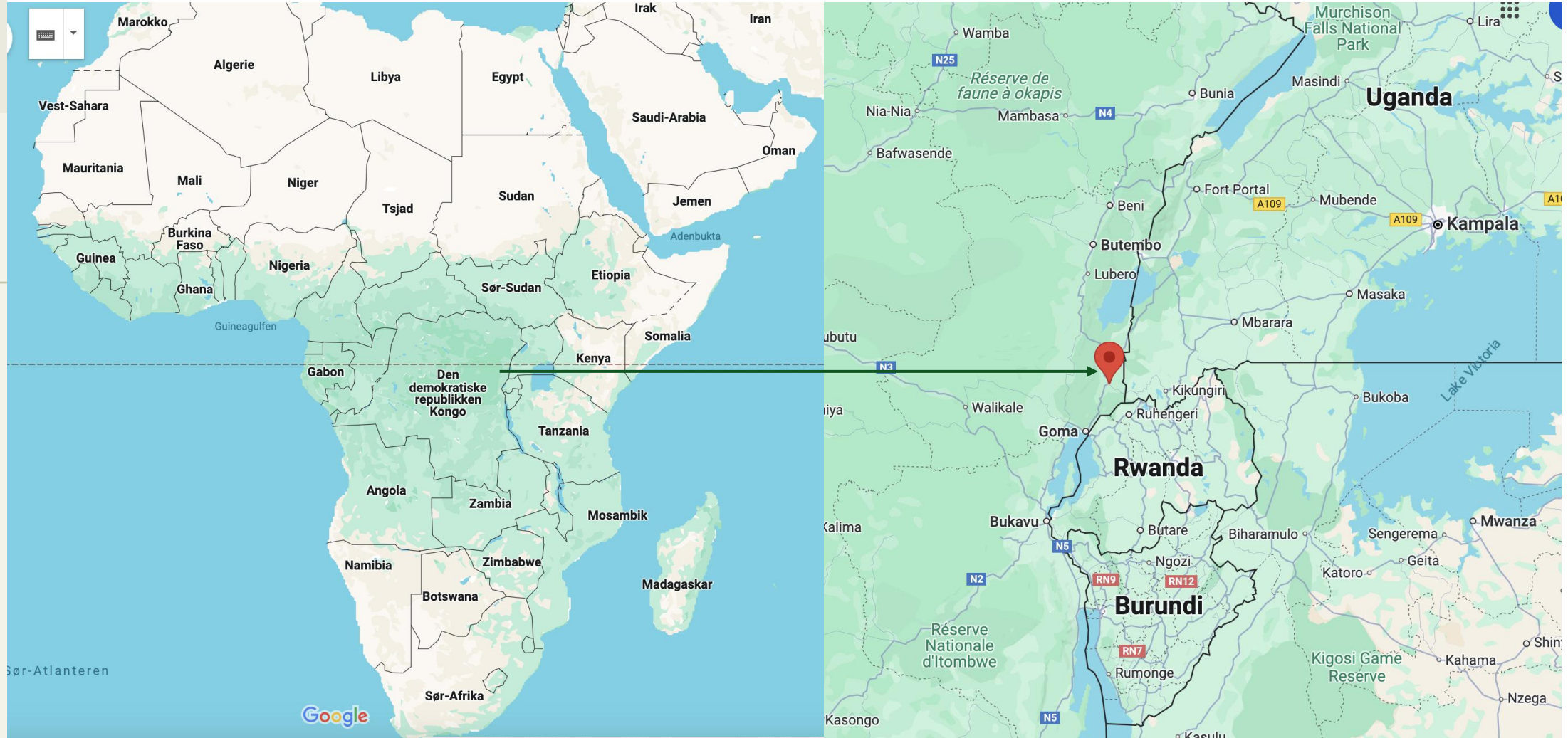
Nora og Naomi

Nora og Naomi

- Vokste opp i hver sin landsby i **Rutshuru** i Nord-Kivu-provinsen i **DR Kongo**.

Nora og Naomi

Nora og Naomi

- Vokste opp i hver sin landsby i **Rutshuru i Nord-Kivu-provinsen i DR Kongo**.
 - Tilhører et folk som kalles **banyabwisha**.
 - Snakker blant annet **kinyabwisha** – et språk i samme dialektkontinuum som kinyarwanda, nasjonalspråket i Rwanda.

Nora og Naomi

- Vokste opp i hver sin landsby i **Rutshuru i Nord-Kivu-provinsen i DR Kongo**.
 - Tilhører et folk som kalles **banyabwisha**.
 - Snakker blant annet **kinyabwisha** – et språk i samme dialektkontinuum som kinyarwanda, nasjonalspråket i Rwanda.
- Flyktet fra DR Kongo etter den andre kongokrigen i 2006.

Nora og Naomi

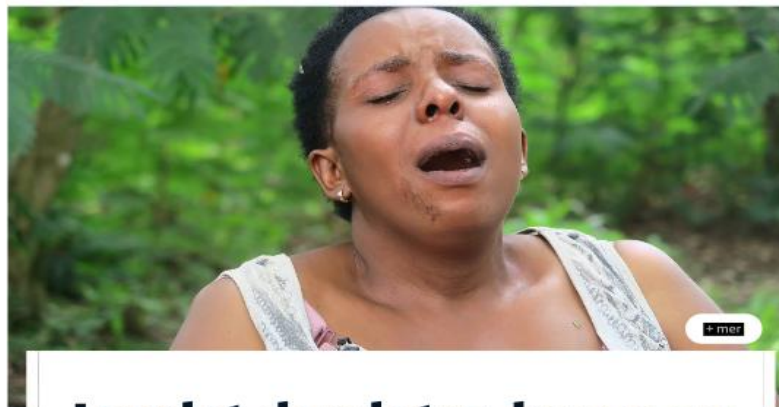
23.04.2025, 16:33

Landet der døtre, koner og mødre skal ødelegges – Urix

Vi bruker informasjonskapsler for å forbedre brukeropplevelsen. [Besøk vår informasjonsside](#) for mer detaljer, eller finn lenken i bunnen av NRK.no.

Logg på

Landet der døtre, koner og mødre skal ødelegges

BUKAVU, DEN DEMOKRATISKE REPUBLIKKEN KONGO (NRK):
Da Siuzike ble gravid etter voldtektene forsøkte hun å drepe sitt eget barn. Militsgruppene bruker massevoldtekter og seksuell tortur for å bryte ned sine motstandere.

PUBLISERT 3. DES. 2018 KL. 18:23

OPPDATERT 12. DES. 2018 KL. 09:45

[Eirik Veum](#)

i Den demokratiske republikken Kongo

Siuzike tørker bort tårene med den hånden hun fortsatt har igjen. Hun forteller om sitt livs mareritt. Militssoldatene holdt henne fanget i flere uker. De gjorde henne gravid, ødela underlivet hennes og skadet den ene hånden slik at hun ikke kunne arbeide. Det er

Nora og Naomi

- Vokste opp i hver sin landsby i **Rutshuru i Nord-Kivu-provinsen i DR Kongo.**
 - Tilhører et folk som kalles **banyabwisha.**
 - Snakker blant annet **kinyabwisha** – et språk i samme dialektkontinuum som kinyarwanda, nasjonalspråket i Rwanda.
- Flyktet fra DR Kongo etter den andre kongokrigen i 2006.
- Gikk til fots til nærmeste landegrense som var **Uganda.**
 - Ble av UNHCR plassert i **Kyangwali flyktningleir** hvor de forble i over 10 år.

Nora og Naomi

- Vokste opp i hver sin landsby i **Rutshuru i Nord-Kivu-provinsen i DR Kongo**.
 - Tilhører et folk som kalles **banyabwisha**.
 - Snakker blant annet **kinyabwisha** – et språk i samme dialektkontinuum som kinyarwanda, nasjonalspråket i Rwanda.
- Flyktet fra DR Kongo etter den andre kongokrigen i 2006.
- Gikk til fots til nærmeste landegrense som var **Uganda**.
 - Ble av UNHCR plassert i **Kyangwali flyktningleir** hvor de forble i over 10 år.
- Ble gjenbosatt i **Norge** gjennom FN i 2019 som «woman at risk».

Plan

1. Tvungen migrasjon
2. KongNor-prosjektet
3. Nora
4. Naomi
5. Konklusjon

Plan

1. **Tvungen migrasjon**
2. KongNor-prosjektet
3. Nora
4. Naomi
5. Konklusjon

1. Tvungen migrasjon

- Det å flytte fra et sted til et annen på grunn av omstendigheter som er utenfor egen kontroll – typisk trussel om å miste livet – heller enn på grunn av kost-nyttevurderinger (Becker & Ferrara, 2019).

1. Tvungen migrasjon

FN-flyktninger (kvoteflyktninger, bosettingsflyktninger)

- FN-kategori som omfatter personer som
 - har flyktet fra **opprinnelsesland** på grunn av livstruende omstendigheter,
 - ikke får møtt grunnleggende menneskerettighet i **første asylland**,
 - dermed har rett på bosetting i et **tredje vertsland** gjennom FN.
- Norge tar i mot noen tusen FN-flyktninger hvert år.
- I 2019 var kongolesiske flyktninger fra Uganda den største gruppen.
 - **Nora og Naomi var to av flyktningene som ble bosatt i Norge det året.**

1. Tvungen migrasjon

Nivåer av tvang for FN-flyktninger fra DR Kongo til Norge

- Spontan flukt for å overleve.
- Valg av første asylland, Uganda, berodde på geografisk nærhet.
- Når, hvor og om bosetting i et tredje vertsland finner sted, ble bestemt av nasjonal og transnasjonal flyktningpolitikk og UNHCR.
- Obligatoriske utdanningstilbud i tredje vertsland.
 - I Norge er deltakelse på **Introduksjonsprogrammet** ikke bare en rett, men også en lovfestet **plikt**.

1. Tvungen migrasjon

Introduksjonsprogrammet for voksne innvandrere

- Utdanningsprogram for nyankomne flyktninger (og noen andre innvandrergupper).
- Formål: å implementere målsetningene med «å integrere utlendinger i det norske samfunnet» ved at de får «gode norskkunnskaper», «kunnskap om norsk samfunnsliv» og blir «økonomisk selvstendige» (Integreringsloven, 2021).
- Fulltid i et halvt til tre år og gir skattepliktig stønad à kr. 124 028,- (folketrygdens grunnbeløp).
- **Norskopplæring** er en obligatorisk komponent.

Plan

1. Tvungen migrasjon
2. **KongNor-prosjektet**
3. Nora
4. Naomi
5. Konklusjon

2. KongNor-prosjektet

Language Across Time and Space: Following UN Refugees from the Democratic of Republic of the Congo via Uganda to Norway (Steien & Monsen, 2022).

Mål

- Å utforske flyktningers erfaringer med **språklæring** i og utenfor Introduksjonsprogrammet.

Deltakere

- 14 FN-flyktninger fra DR Kongo via Uganda til Norge.

2. KongNor-prosjektet

Feltarbeid i 2019–2023

- Gjennom hele tiden deltakerne gikk på Introduksjonsprogrammet.
- Jevnlige besøk i vertskommunene (2 til 10 ganger per semester).
- Data består av
 - intervjuer og uformelle samtaler med **deltakerne**,
 - intervjuer med **saksbehandlere** og **lærere** i kommunene og
 - klasseromsobservasjon.
- Etnografisk tilnærming som innebærer fokus på hvordan **deltakerne selv gir mening** til hendelser og aktiviteter.

Plan

1. Tvungen migrasjon
2. KongNor-prosjektet
3. **Nora**
4. Naomi
5. Konklusjon

3. Nora

Om Nora

- DR Kongo/Uganda
 - Livnært seg av selvforsynt jordbruk
 - Ingen skolebakgrunn
- Norge
 - Alenemor til fem barn under 18
 - Bosatt i Vikøy – en liten øykommune på vestkysten av Norge
 - Grunnopplæring i lesing og skriving på Introduksjonsprogrammet

3. Nora

«What I want to qualify, though, is the general association of writing with opportunity and freedom. My argument will be that the question of **whether or not writing offers opportunities for its practitioners is to be answered by ethnographic and sociolinguistic analysis**» (Blommaert, 2004, s. 659).

- Hvilke konsekvenser hadde grunnopplæring i lesing og skriving gjennom Introduksjonsprogrammet for Nora?

3. Nora

- Data samlet inn våren 2022 da hun var i ferd med å avslutte opplæringen (Monsen & Steien, 2025)
 - Veiledende mål var A1/A2 i alle ferdigheter (IMDi, n.n)
 - Høytlesing fra boka *Hei!* (Ringheim & Selvik, 2015)
 - Intervju med Nora om lesing og skriving

3. Nora

Høytlesning

- Oppgaver med bilder av ord for mat
 - Melk, brød, ost
- Høytlesing fra *Hei!*
 - litt > [me:d] (med)
 - hyggelig > [jɔbər] (jobber)
 - <k> to /k/
 - klassen > [kɑn'ti:nə] (kantine)
 - <v> to /v/
 - velkommen > [ve'si:dnɑv] (ved siden av)
 - Farid Afram og Syria
- Nora hadde så vidt begynt å forstå det alfabetiske prinsippet.

4. Nora

Nora om lesing

- «Lese om Farid Afram.»
- «Lese om Farid Afram.»
- «Jeg skal lese hva jeg blir bedt om å lese så lenge jeg klarer å lese det.»
- «Jeg planlegger hva jeg skal kjøpe og går på butikken og kjøper det.»
- «Jeg tar brevene jeg får til kommune, også leser de dem for meg.»
- Nora så ut til å forstå lesing som en aktivitet som er reservert til skolen.

4. Nora

Nora om Introduksjonsprogrammet

- «Jeg forstår ikke spørsmålet.»
- «Jeg tenker ikke slik.»
- «Jeg liker å gå på skolen.»
- «Jeg møter andre voksne, og jeg lærer å lage norsk mat og bruke produktene jeg finner i butikken.»
- «Jeg liker å lese.»
- «For å lese om Farid Afram.»
- «Bedre enn å jobbe på jordet.»

- **Nora likte å gå på Introduksjonsprogrammet.**

4. Nora

Hvilke konsekvenser fikk grunnopplæringen i lesing og skriving for Nora?

- Nora var langt fra å bli en **funksjonell leser** da hun var ferdig med Introduksjonsprogrammet.
- Hun uttrykte at hun trivdes på Introduksjonsprogrammet fordi det var et **trygt sted** der hun kunne **sosialisere med andre voksne** og **lære om norsk mat**.
- Hvordan forstå Noras reaksjoner på Introduksjonsprogrammet?

4. Nora

Prekaritet

- En **livsbetingelse** (Bourdieu, 1963/2021, p. 189)
 - **Diskontinuitet:** ingenting er sikkert, ingenting er solid
 - **Usikkerhet:** konstant fare for vold, sult og død
 - **Underkastelse:** andre eller «skjebnen» bestemmer viktige deler av livet
- Konsekvenser for individet
 - **Intenst fokus på overlevelse her-og-nå**
 - **Lite rom for å planlegge fremover**

4. Nora

Noras liv i Kyangwali

- **Diskontinuitet**
 - En daglig kamp for å overleve (5 av 8 barn overlevde)
- **Usikkerhet**
 - Konstant fare for sykdom og (seksuell) vold
- **Underkastelse**
 - Patriarkalsk samfunn og transnasjonal flyktningpolitikk

4. Nora

Noras prioriteringer i Norge

- Nora hadde fokus på å skaffe **mat til barna sine**.
- Lesing og skriving gir **ikke direkte avkastning** i form av mat – slik som dyrking av grønnsaker gjør.
 - En rekke **mellomledd** (utdanning/læring, jobb, penger) før det å kunne lese og skrive vil bidra til å unngå sult.
- Nora så rett og slett ikke nytten av lesing og skriving utover at det var noe hun drev med på skole.

Plan

1. Tvungen migrasjon
2. KongNor-prosjektet
3. Nora
4. **Naomi**
5. Konklusjon

4. Naomi

Om Naomi

- DR Kongo
 - Skolegang som en av få jenter
 - Fransktalende
 - Kona til læreren i landsbyen
 - Drev egen butikk
 - *Maman pasteur*
- Uganda
 - Forsørget familien gjennom å drive egen butikk
- Norge
 - Alenemor til fire barn
 - Bosatt i Østby kommune
 - Norskopplæring og kvalifisering til å jobbe i butikk på Introduksjonsprogrammet
- **Hvordan reagerte Naomi på fokuset på norskspråk og kvalifisering til en bestemt jobb på Introduksjonsprogrammet (Steien, i arbeid)?**

Naomi

I klasserommet

- Brakte nødvendig materiale og kom presist.
- Likte å gå på skolen og ville gå der så lenge som mulig, gjerne fem år.
- Avkoblet fra og lite engasjert i undervisningen.
 - Tema: Bli kjent med personlige verdier for å velge yrke.
 - Naomi: «Lærte hvordan de skulle oppføre seg på skolen.»
- Programrådgiver bestemte at Naomi skulle i arbeidspraksis 3/5 dager.
 - «Så kan hun selv å se at hun ikke kunne godt nok norsk til å jobbe i Norge.»
 - Naomi virket likegyldig.

Naomi

Makt og identitet

- Lite investert i undervisning, å lære norsk og få jobb.
- Makt asymmetrier og manglende anerkjennelse av identiteter og ressurser kan påvirke investering i språklæring (Norton, 2013; Darwin & Norton, 2023).
 - Makt
 - Fra å være økonomisk selvstendig til å bli en del av et regime der andre bestemte
 - Identitet
 - Nåtid: Usynliggjorte identiteter og ressurser
 - Fremtid: Uklart muligheter
- Naomis egne ord støtter ikke opp om en slik analyse.

Naomi

Om å lære norsk

Parce que je sais que en Norvège, comme nous entendons ici [à l'Orientation culturelle], c'est un bon pays. Il y a pas de problèmes. On nous protège bien en Norvège. Le Norvège, c'est un pays qui est bien. Je suis contente pour aller en Norvège, sans exception.

‘Fordi jeg vet at i Norge, som vi har hørt her [på kulturorientering], er et godt land. Det er ingen problemer der. Man **beskytter oss** godt i Norge. Norge er et godt land. Jeg er glad for å dra til Norge, uten unntak.’

Naomi

Om jobbmuligheter i Norge

Le travail sera pas un problème, je serai bien protégée, bien protégée. En Afrique, j'ai beaucoup souffert en Afrique. On a enlevé mon mari, on va peut-être m'enlever moi et les enfants. C'est pourquoi je suis contente d'aller en Norvège.

'Jobb vil ikke være et problem. Jeg vil være **godt beskyttet**, godt beskyttet. I Afrika har jeg lidd mye, i Afrika. De tok mannen min, de vil kanskje ta meg og barna mine. Det er derfor jeg er glad for å dra til Norge.'

Naomi

Åpenbaring etter to år i Norge

- Naomi sluttet å gjemme seg om kvelden når hun gikk i butikken og så en ukjent mann.
- Han hadde skjønt at han ikke kom til å slå.
- Man blir ikke slått på gata i Norge.

Naomi

Fokus på beskyttelse av sikkerhet

- I DR Kongo: konstruksjon av en etnisk forskjell mellom hutu og tutsi i forlengelsen av folkemordet i Rwanda.
- En dag i 2006 fikk Naomi et brev fra nærmeste naboer: Enten måtte hun dra eller de kom til å drepe henne fordi de mente hun var tutsi.
- Flyktet til Goma, fikk trusler i flyktningleiren der også.
- Flyktet til Kyangwali og ble daglig mobbet og utsatt for blind vold.
- Mannen hennes ble sannsynligvis drept fordi hun ble sett på som tutsi.
- Redd for at hun og barna hennes også skulle bli drept.

Naomi

Naomis prioritering i Norge

- Migrasjonsårsak
 - Kom til Norge for å bli trygg, ikke for å lære noe nytt eller få bedre økonomiske betingelser
- Prosessering av traumer
 - Behov for å snakke om fortiden
- Læring
 - Brukte tid på å lære å føle seg trygg
- For Naomi var det sannsynligvis lite rom for å lære språk eller tenke på fremtiden i form av arbeid.

Plan

1. Tvungen migrasjon
2. KongNor-prosjektet
3. Nora
4. Naomi
5. **Konklusjon**

6. Konklusjon

- Tvungne migranter migrerer ikke nødvendigvis for å lære noe nytt, realisere nye identiteter eller få bedre økonomiske muligheter.
- Migrasjon i denne forbindelsen henger gjerne sammen med langt mer grunnleggende behov, som å unngå å sulte og trygghet.
- I Norge forventes de, over natta, å snu om å tenke på fremtiden i et nyliberalt arbeidsmarked, og å lære norsk som en del av det.

6. Konklusjon

- Utvelgelsen av individuelle FN-flyktninger for bosetting til Norge er basert på graden av prekaritet («woman at risk» og sårbare barnefamilier).
 - Sånn bør det være.
- Når flyktningen kommer til Norge har de rett og plikt til å gå på Introduksjonsprogrammet.
 - Tydelig gap mellom målene for opplæringen og deltakernes egne ressurser, prioriteringer og forståelser.
- Diskrepans mellom politikken for utvelgelse av og politikken for integrering av flyktninger.

6. Konklusjon

Drømmeprogram

- Større anerkjennelse av **tidligere ressurser**
- Basert på kunnskap om **traumer**
- Muligheter for å tilegne seg **et spektrum av nye ressurser**
- Større fokus på **å utfordre portvoktere i jobbmarkedet**

Referanser

- Becker, S. O. & A. Ferrara. 2019. Consequences of forced migration: A survey of recent findings. *Labour Economics*, 59, 1–16.
- Blommaert, J. (2004). Writing as a problem: African grassroots writing, economies of literacy, and globalization. *Language in Society*, 33(5), 643–671.
- Bourdieu, P. (1963/2022). *Travail et travailleurs en Algérie* [Work and workers in Algeria]. Raisons d’agir éditions.
- Darvin, R & Norton, B. (2023). Investment and motivation in language learning. What’s the difference? *Language Teaching*, 56, 29–40.
- Integreringsloven. (2021). *Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid* (LOV-2024-06-25-54). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2020-11-06-1277>
- Monsen, M. & Steien, G. B. (2025). Prekarisering gjennom Introduksjonsprogrammet for voksne innvandrere: En kritisk tilnærming. *Nordand*, 20(1), 40–54.
- Norton, B. (2013). *Identity and Language Learning. Extending the Conversation* (2nd Edition). Multilingual Matters.
- Ringheim, J. O. & Selvik, V. M. (2015). *Hei! A1 Tekstbok*. Cappelen Damm.
- Steien, G. B. & Monsen, M. (2022). Introduction: Language learning and forced migration. I M. Monsen & G. B. Steien (Red.), *Language Learning and Forced Migration* (s. 1–18). Multilingual Matters.
- Steien, G. B. (under arbeid). Investment and the past: Exploring the language learning trajectory of a resettlement refugee for DR Kongo to Norway.

iNNN

Universitetet
i Innlandet